

Biblioteka J:

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.

פרייטאג, פ' ויגש ח' טבת תרצ"נ.

ד' פאמי לי ע.

וְשֶׁנֶסְטֵא אֶחָד.

מעומק לבנו אנו מברכים בברכת מלך טוב את ידידנו ה"ב המופלג היקר הנכבד והמשכיל
מר **חיים גרינבערג** בן הנגיד והחסיד המופלג והמפורסד מו"ה **שבתאי שלום**
מעיר אמסטוב, לאירושיו את ב"א מרת **חי' ניימאן מקאזעגלווב**.
המברכים: ה"ב **יחזקאל קאהן**, ה"ב **יחזקאל מרופקא**, ה"ב **מרדכי בלום**.

טשענסטאכאוו, דעם 5 יאנואר 1933.

קרעם „הערבא“ איז שוין צו בעקומען פון 0.90 זי.

Apteka H ROSENSTADT Warszawa Pl. Grzybowski 10 תל אביב 10100

פערשרייבט אייך אלס מיטגלידער אין דער גמילת=חסדים=קאסע.

ד"ר יהושע טאהן.

הלואה איז מעהר ווי מתנה.

דאָס הייסט, אַז אַלע מענשען קאנען זיין צומאָל אין דער זעלבער לאַגע. אַט טאקי דעריבער האָלט זיך אַזוי פילע פון גמילות-חסדים, ווייל זיי האָט אין זיך דאָס אַלגעמיינ מענשליכע. יע- דער מענטש קאן אמאָל קומען אין דער לאַגע צו בעדאַרפען א גמילות-חסד, אפילו א גביר איז צומאָל אין דער דאָ- זיגער לאַגע, הנם ביי אונז קומט דאָס אויס זעלטענער און דער כסום, וועל- כען ער בשדאַרף איז א גרעסערער. דער כאַראַקטער פון דעם פראָצעס פון גמילות-חסדים איז אָבער תמיד דער זעלבער. מען שעקט נישט קיין מתנות, נאָר מען גיט א הלואה, וועלכע דער לוח וועט צוריקגעבן.

דאָס איז אונגעווער וויכטיג, דאָס איז א חלוק, וועלכער האָט זיינע וואָרע- לען טרופּ אין דער מענשליכער נאטור. דער מענטש פיהלט, אַז א מתנה דער- בלייבט ער נאָך אויף דער זעלבער מדרגה, אויף וועלכער עס שטעהט זיין וואוילטעטיגקייט. ביי א מתנה שטעהט איין מענטש אָפּגען דעם אַנדערען, ביי אַ הלואה שטעהן זיי ביידע צוזאַמען, איינער געבען דעם אַנדערען. אויב וואוילטעטיגקייט איז ווי מיר דאכט זיך, אָנגעווענדעטע פסיכאלאָגיע, זענען די גמילות-חסדים-קאסעס א זעהר שארפער אויסדרוק פון דער דאָזיגער פסיכאלאָ- גישע פילאָנטראָפיע.

געוויס בין איך נישט אַזוי נאָאויז צו מיינען, אַז אין די גמילות-חסדים- קאסעס איז פעהאן דער גרויסער כח צו לעזען די פראגע פון דער יודישער נויט און דער יודישער אַרימקייט. איך קען נישט אויסרעכענען די סכומים, וועלכע וואָלטען דערצו נויטיג געווען. די רדיקאַלע לעזונג פון דער יודי- שער ווירטשאַפטיכער פראגע איז יודי- לען קען זיך איבערהויפט נישט אָב- שפיעלען דאָ אין לאַנד גופא. איך פלעג תמיד צו זאגען, אַז די יודישע פראגע איז פוילען איז אַ פראגע פון רייזע-קאָסטען... מיר מוזען האבען אַנ- אונגעווערסען סכום אויף הוצאות-הדרך כדי זיך ערגיץ וואו אהינצוטהן, וואו מיר וועלען קענען זיך, ווי מען זאָגט, „איבערשיכטען“ עקאָנאָמיש, ד. ה. מיר מוזען קענען אריינדרענגען אין גאַנץ אַנדערע, אין פילע, פילע מעהר

דאָס איז נישט קיין אויפטהו פון אינער תקופה - ספעציעל די יודישע תורה און טאקע אויך די יודישע פראָ- טיק האָב פון אייביג אַן געוואוסט און זיך טאקע אַזוי געפיהרט, אַז וואויל- טהון, א מענשען עפּיס גוטס דערוויי- זען, איז נישט קיין סתם מעכאַנישע און אויסערליכע זאך. מוּן וואָלט גע- קאָנט מיינען, אַז דאָס איז די גאַנצע וואוילטעטיגקייט: אָנפיהלען אַ מאַגען אין פערטריקענען דעם מאַגען, אַזעהן א בגד און פערטרייבען די קעלט און נאך אַזאַלכע זאַכען. און דאָס זאָל זיין פולקאם גענוג. אָבער אין אמת'ן איז עס נישט אַזוי, די משלים וועלכע איך ברענג זענען, אַזוי צו זאָגען, די לאָגיק- שע פאַרמולע פון דער וואוילטעטיגקייט. אָבער די אמת'ע, די העכערע פילאָ- טראַפיע איז אַפּענין פון גאָר טיעפער פילאָזאָפיע. סיי דער געבער און סיי דער געמער מוזען אין זיך דורכמאַכען א טיעפען פסיכאלאָגישען פראָצעס אין דער רגע, ווען צווישען זיי קומט פאַר דער אַקט פון פילאָנטראַפיע. דעם נותן מוז דורכגען דורך דעם האַרצען אַ גאַנצע כוואליע פון ווארימקייט און פון לעבע, ווען ער נעמט זיך העלפען זיינע אַ „ברודער“. אַט טאקע דאָס איז חסד, ער מוז וויסען און פיהלען, אַז ער האָט פאַר זיך א ברודער, מען זאָגט ארויס דאָס וואָרט „מיטלייד“ און מוּן גיט זיך נישט אָב קיין חשבון דערפון, אַז דאָס איז א טיעף געפיהל. דאָס הייסט טאקע מ י ט ל י ד ען, ליי- דען אַזוי, ווי ווען די פרעמדע צרה וואָלט געווען מיין אייגענע, דער פרעם- דער צער מיין צער, די פרעמדע דאגה מיין דאגה. און דער מקבל מוז אין זיך דורכלעבען דאָס געפיהל, אַז אָהן איהם איז גומל-חסד אַנאָיגענער, נישט עפּיס א קאָלטער פרעמדער, וועלכער סיהרט נאָר אויס עפּיס א מעכאַנישע קאָלטע טויטע ארבייט.

ווען וועלען זיי ביידע, דער נותן און דער מקבל בעהערשט זיין פון אַזעלכע עלעמענטארע אין טיעפע גע- פיהלען אַט נאָר דאמאָלט, ווען סיי דאָס פארלאנגען, די בקשה און סיי די דעפיהלונג, דאָס ממלא זיין פון דער בקשה שפיעלען זיך אָב אין אַנאָטמא- סערע פון אַלגעמיינער מענשליכקייט.

די ענטלאפענע.

דאָמאן פון יודישען לעבען אין היסטאָריע אין 18-טען יאהר-הונדערט.

פון י. איזאקאָוואַה.

(פאַרזעצונג)

און אַדאָלף האָט געענדיגט מיט די ווערטער:

איך אָפּעליר צו דיר פאַטער, אַלס מענטש און יוד, איך אָפּעליר צו דיין געוויסען, דו ביזט אַזוי שטרענג רעלי- גיעז, דו ביזט אויך זעהר פרום, אָבער דו קענסט דין וועלען און פערשטעסט דאס לעבען, און איך בין זיכער אַז דו וועסט אויך פערשטעהן, אַז איך האָב אַנדערש נישט געקענט און נישט גע- טאָרט אַהאַנדלען. איך האָב געמוזט רא- טעווען דאס דאָזיגע צאָרטע און טיי- ערע וועזען, וועלכעס האט זיך געפּו- נען אויף דער העכסטער שטופע פון פערצווייפלונג. דו וועסט געוויס מיין גערעכטען שטאט בערעכטיגען...

אַדאָלף האט געענדיגט און מיט דער גרעסטער שפאָנגונג האָט ער ערוואָרט צו זעהען וואָסערע איינדרוק זיין ער- קלערונג האָט אויף זיין פאַטער גע- מאַכט, און וואס זיין פאַטער וועט איצט זאָגען.

דוד רייכמאַן האָט זיך אויפגעשטעלט און אָנגעהויבען שפּאַנגען איבער'ן צי- גער, פערטיפט און זיינע געדאַנקען, דאס האָט אַזוי געדויערט עטליכע מי- נוט, בויז ער האָט זיך ענדליך אָפּגע- שטעלט ביי אַדאָלף'ן און געזאָגט: איך זאָג דיר דעם אמת, אַז אין ערשטען מאָמענט, בין איך פשוט דער- ציטערט געווארען, הערענדיג אַז דו מינטעמען אָהן דעם וויסען פון איהרע עלטערן אַנאָיזיגע טאָטער פון דעם הויז אין וועלכען דו האָסט געפונען די בעסטע גאָסטפריינדליכקייט, און וועלכע זענען מיינע בעסטע פערזענלי- כע פריינד, און זאָגאר דיין ערקלערונג

ד"ר א. ראָזענבוים.

די אויפגאבע פונ'ם נאציאנאל- לען קאפיטאל.

וועלענדיג רעדען וועגען נאציאנאלען קאפיטאל און זיינע אויפגאבען, האָב איך מורא, אַז איך וועל גאַנצנישט מחדש זיין אין דאָזיגען טיין. אָבער סוף כל סוף דארף מען ווידערהאַלען אַלטע בע- קאנטע ווערטער, וועלכע זענען אַ פעסטער אמת. דער „קרן היסוד" איז אָפּגעהנגיג פון דער קאָניומטור. מיט'ן מאָמענט, ווען די קאָניומטור איז פאַר'ן פרייוואַט-קאפיטאל, הויבט מען אָן צווייפלען אין נאציאנאלע קאפי- טאל, צי ער איז אַנאָנבעדינגטע נויט- ווענדיגקייט, צי נישט. פעהאן מען- שען, וועלכע וויסען, אַז דער נאציא- נאַלער קאפיטאל איז א וויכטיגער אינס- טרומענט, דורך וועלכען אַרץ-ישראל קאן אויפגעהאָלפן אונגעמיטעלטע עלע- מענטען, און טראָץ דעם זענען זיי געגען „קרן היסוד". מיט אַזא געגנע- שאפט קאן מען נישט דיקסוטיורען.

פראדוקטיווע בערופען, ווי די וועלכע מיר האבען היינט. דאס קען אָבער נאָר געשעהן אין אַנדערע לענדער, אַוודאי ערשט מעבר לים. און טאקי דערפאַר קומט היינט צו די הוצאות- הדרך נאך צו די שאלה: וואוהיין לעת עתה איז די גאַנצע וועלט פערשלאָגען מיט ברעטער, ס'איז נישטאָ קיין וואו- היין.

הייסט עס טאקי, אַז מען מוז זיך איבער'ן ווינטער דערהאַלטען, כדי נישט דערטרינקען צו ווערען. און דערצו זענען די גמילות-חסדים-קאסעס אַ זעהר ווירקאָם מיטעל. נאטירליך נאָר דאמאָלט, ווען מען וועט שטארק פערגרעסערן זייער פערנעהם, פערבריי- טערן דעם קרייז פון זייער ארבייט, דערפאַר מיין איך, אַז ווען האבען יעצט אַ נאָר הייליגען חוב אויפצובוי- ען אַט דעם דאָזיגען צווייג פון פי- לאַנטראַפיע: נישט שענקען, נאָר ליי- הען. זאָל דער געהאַלפערען וויסען, אַז ער האט ברידער, וועלכע ליידען מיט זיינע צרות און דאגות און וועלען איהם אַזוי העלפען, ווי ער וואָלט גע- האָלטען. ווען ער וואָלט געקענט. דער גרויסער חוב איז אַזא: אויפ- בויען די גמילות - חסדים קאסעס און דערהויבען פאַר'ן אונטערגאנג.

שטעלונג ער זאָל אין דער זאך אנגע- מען, איבערהויפט האט ער געוואלט נאך רעדען דעריבער מיט זיין פרוי און ער האט געזאגט:

נא, אויף יעצט וועט גענוג זיין. מיר וועלע נאך מאַרגען וועגען דעם בריי- טער רעדען.

רייכמאַן'ס פרוי מיט זיין טאָכטער וועלכע האבען פערשטאַנען, אַז דאס רעדען דער פאטער און זעהן וועגען חנה'לען זענען געווען זעהר געשפּאַנט צו וויסען דעם אינהאַלט פון זייער גע- שפּרעך, די פרוי האט זאָגאר געוואָלט אין מיטען אַריינגעהן און אַנטלייגעמען אין זייער געשפּרעך. אָדער זיי האבען מורא געטאָט אַז חנה'לע זאָל זיך נישט מערקען, אַז דאס געהט וועגען איהר, און דאריבער זענען זיי געזעסען און געמיטליך געשמעקט, אָבער ווי נאר אַדאָלף איז אַריינגעקומען צוריק אין צימער וואו זיי זענען געוועסען, האט זיך באלד די מוטער אויפגעשטעלט פון איהר אָרט און איז אריין אין גאַנצנישט צו איהר מאַן.

אַדאָלף איז געווען זעהר צופרידען פון דעם ערשטען געשפּרעך וואס ער האט געהאַט מיט זיין פאטער, ער האט זיך פאָקטש די זאך פאַרגעשטעלט פילע

גרענער, און ער האט געגלייבט, אַז דעם ערשטען שריט האט ער שוין גע- מאַכט, און ס'וועט איהם געלונגען צו איבערצייגען זיין פאטער און בעזונדער זיין מוטער, אַז ער האט גוט געטון און זיי וועלען איהם זיך נישט שטעלען אין וועג, איבערהויפט איז ער זיכער געווען אַז זיין שוועסטער מרים וועט איהם דאָביי פילע קענען מיטהעלפען, אָבער כדי חנה'לע זאָל נישט בעמער- קען זיין פרייד האט ער זיך עממיהט צוריקצוהאַלטען, אַזוי ווי ער וואָלט מיט זיין פאטער געהאַט ווירקליך גע- רעדט וועגען געשעפט. ער האט זיך אַוועקגעזעצט און אָנ- געהויבען צו פיהרען אַ געוועהנליך גע- שפּרעך מיט חנה'לען און זיין שווע- סטער, אָבער די לעצטע האט זיך נישט געקענט אָנ- טראַגן. און דער גרויסער חוב איז אַזא: אויפ- בויען די גמילות - חסדים קאסעס און דערהויבען פאַר'ן אונטערגאנג.

(די פאָנדען) און האָלען נאציאנאלע קווע- לען (הדסה, פיק"א). מעגליך אז במשך די לעצטע צוויי יאהר האט זיך די פראָפּאָרציע געענדערט, אָבער עס איז נישט קיין ספק, אַז די אַרץ-ישראל'די- גע ווירטשאפט איז א רעוולוטאט פון אַ 10-ייעריגער הענטמאַניע פונ'ם נאציא- נאַלען קאפיטאל. אַ האָלפער מיליאָן פאַר דער עליה, אַ מיליאָן פונט פאַר'ן ערציהונגס-וועזען-ווער וואָלט דאס גע- געבען? בכן איז דער קהי"ס געווארען אַ וויכטיגער פאַקטאָר פאַר דער פער- מעהרונג און קולטור.

מען טאָר נישט פערגעסען, אַז עס זענען פעהאן שטחים, אין וועמענ'ס אויפבו דער פרייוואַט - קאפיטאל קאן איז בשות אופן נישט בעטלייגען. אין א"י איז דאָ אַ שווערע קאָליאָניאַציע, „שווער" - האט אַ דאָפּעלטע בעדייטונג, הן בנוגע איהר נאטור און איהר הכ- נסה, ווייל די דאָזיגע קאָליאָניאַציע ברענגט נישט מעהר וויפילע עס איז נויטיג אויסצוהאַלטען דעם קליינעם פויער. אין דער גאַנצער וועלט שאפט די רעגירונג אַזאַלכע קליינע ווירט- שאפטען דורך אַ קליינפאַרצעטייגן קרעדיט. די אויפגאבע פון קרן היסוד און קרן קימת איז טאקי צו בעארכיי- טען די שווערע ערד.

עס איז אַנאָנבעדינגטע נויטווען- דיגקייט צו בעזיצען אַ מלוכה-אוצר צו דער דיספּאָזיציע פונ'ם אַרגאַניזירטען יודישען פאַקטאָר, אַ קאפיטאל מיט אַנא- ציאַנאַלער ריכטונג און שטרעבונג. נאָר אַ דאָנק איהם וועלען מיר אויסמיידען, אַז עס זאלען זיך נישט מעהר איבער- הויבן קיין קריזיסען אין א"י.

ווי אַזוי ווערען פערזענדעט די געלדער

פון קרן-היסוד?

ציפערען וועגען דער פערטיילונג פון דעם אויפבו-בודשעט פון דער

יודישער אָגענץ אין אַרץ-ישראל.

314.289 צוזאַמען 4.369.090 פונט. אין משך פון די יאהרען 1919-1931 איז אויסגעגעבען געווארען דורכ'ן „קרן היסוד" פאַר דער ענטוויקלונג פונ'ם האַנדעל און אינדוסטריע פאַלגענדע סומען: ירושלים 38.569 פונט, תל-אביב 104.384, חיפה 2.558, טבריה 368, עכו 2.445, נחריים (רוטענבערג'ס פלעקטרישע סטאַציע) 100.000, עקס- פלואַטאַציע פון ים-המלח 13.288, יאזור 1.085 עפוליה 513.

פאַר די יאהרען 1931-1919 אויסגע- געבען אויף לענדווירטשאַפטיכע קא- לאָניאַציע 1.560.525 פונט, לענדווירט- שאַפטיכע עקספּערימענטען - סטאַציע 118.409, ערציהונג 1.655.660, עליה 574.278, עפענטליכע אַרבייטען 524.333, געוועהייטס-וועזען 429.457, אינדוסטרי און האַנדעל 284.598, קרדיט 96.229, נאציאנאַלע אינסטיטוציעס 127.811, רע- ליגיעזע אינסטיטוציעס 91.363, פער- שידענעס 92.138 פונט, אַדמיניסטראַציע

פערשוואנדען ווערען אין צוזאַמען האָנג מיט דעם לעהרער אַלפֿרעד און דעריבער האט זיך רב שוין געוואָלט אַז דער בחור, וועלכער איז געווען זיין ליבלינג זאָל פריי ווערען פון דעם שידוך, און ער וועט מיט איהם טהון אַנאָנדערן שידוך, מעגליך נאָך א בע- סערן ווי מיט יעקב משה'ן.

יערעס מאָל ווען יעקב משה פלעגט אריינקומען צום רב האט ער געוואלט מיט איהם רעדען וועגען עפּערייען דעם בחור פון דעם שידוך, אָבער זעהענדיג דעם שרעקליכען צער פון יעקב משה'ן האט ער נישט געקענט מיט איהם ווע- גען דעם רעדען, אָבער דער קלוגער און ערפאהרענער יעקב משה האט פערשטאנען וועגען וואס דער רב טראַכט און דאָביי איז זיין וועהטאָג נאָך פילע גרעסער געווארען, אַזוי אַז ער האט זיך געפיהלט דאָפּעלט אומגליק- ליך.

איינמאָל געגען אווענד ווען ער אי- אהיימגעקומען פון רב איז ער אריין אין זיין צימער און זיך ביטער צו- וויינט, שפעטער איז זיין פרוי אריי- געקומען מיט אויסגעוויינטע אויגען, און בעמערקט ווי איהר מאן האט גע- וויינט, ביידע זענען געזעסען שטיל און נידערגעשלאָגען אַ לענגערע צייט, ביז פלוצים האט זיך דערהערט דאס זיי בעקאנטע קול פון בריעף-טרעגער, וועלכער האט אויסגערופען אריינקו- מענדיג אים פאָדערצימער: אַ בריעף פון ווארשא.

יעקב משה האט זיך רוהיג אויסגע- שטעלט און געגאנגען אננעמען דעם בריעף, רעפּענדיג אַז דאס איז אַ גע- שפּעסט-בריעף פון דוד רייכמאַן, אָבער ווי נאר ער האט אָנגעקוקט דעם קאָ- ווערט האט ער מיט אַ אויסטערליש קול אַ געשריי געטהון: אַ בריעף פון חנה'לע! ס'איז איהר האַנדשריפט! (פאַרשט. קומט):

מ. רוזעוויטץ.

ארץ-ישראל אדער ארץ-ההסתדרות?

2.

עס איז כּאראַקטעריסטיש, וואָס די אַלע אָנפֿיהרענדע פּערזענליכקייטען פון דער „הסתדרות הצעירים“, די וועלכע שטרעבן הויכע אַמטען אין דער א-געני-עקזעקוטיוו און אין דער פּאַרטי האָבען אין דער גאַנצער צייט פון זיי-ער אַמטירען אָנגענומען אַ פּול מויל מיט וואסער און כּמעט זיך נישט גע-לאָזט הערען וועגען זייער טעטיגקייט און ענטוויקלונגס-פֿענער. ערשט לעצ-טענס זענען זיי פּלאַצירט אַריין אין אַ גרימ-צאָרן און דורך פּערשידענע ערקלע-רונגען און קאָנפּערענצען שיטען זיי פֿען און שוועבעל אױף די רעוויזיא-ניסטען און זייערע פּיהרער.

נאָר גאַנץ נאַיאַווע מענטשן קענען מיינען, אז דאָס איז מען אין יענע רייהען אַזוי שטאַרק אויפגעבראַכט גע-וואָרען געגען די רעוויזיאָניסטען, צו-ליב אַזאָ איינצעלנעם אונגעדייטענדען אינצידענט, ווי דאָס צוגעמען אַ יונגע אַרבייטערין אין עפעס אַ צוקערבאַקע-ריי (פורמין) אין וועלכער די הסתדרות האָט אדורכגעפיהרט אַ שטרייק.

ראשית איז שוין אַלעמען קלאָר גע-וואָרען פון די אויספיהרליכע אַ"י-בע-ריכטען אין די צייטונגען, אַז דער שטרייק אין דער דאָזיגער פּאַבריק איז גאָר נישט געוועזען פון עקאָנאָמישען כּאראַקטער נאר אַ ריין דעמאָנסט-ראַטיאָנעלער געזען צולאָזען וועלכע עס איז אַרבייטער פון אַנאָדערער פּאַרטיי. והשנית, איז דאָך נישט דער ערשטער פּאַל ווען די הסתדרות-מיט-גלידער האָבען אָנגעשטויסען מיט דער פּוינט אַנדערש יודישע אַרבייטער, וועל-כע האָבען געהאַט די „חוצפה“ צו געהן אַרבייטען, נישט געהערענדיג צו דער „לינקער פּאַרטי און מען האָט גארנישט אָנגעמאַכט אַזאָ רעש, אַז דאָס זענען שטרייק-ברעכער און פּעררע-טער.

אַלץ וואָס דען האָט די „בע'עוליה“ טע אַזוי אַרויסגעפיהרט פון גלייכגע-וויכט, אַז זיי האָבען אויפגעהויבען אַ ויזעקען געגען די „רעוויזיאָניסטישע פּעררעטער“?

די סיבה איז אַ פּיעל טיעפערע און ערנסטערע ווי עס דוכט זיך אין פּליג און נעמליך: די פּיהרער פון דעם לינ-קען פּליגער פּיהרער, אַז דער סוף פון זייער זעלבסטגעזעצער ממשלה קומט אָן, אַז עס רוקט אָן די צייט ווען די

אויסשליסליכע אָנפֿיהרערשאַפט מיט דעם פּאַקטישען אויפבוי פון ארץ-ישראל וועט אַרויסגענומען ווערען פון די מאָ-נאָפּאָליסטען, פון רשות-היחיד, ד"ה פון דער לינקער הסתדרות און וועט אי-בערגעבען ווערען דעם רשות-הרבים; אויך צו די אַרבייטער וועלכע געהערען נישט צו דער הסתדרות, צו דעם יודי-שען מיטעלשטאַנד, צום פּאַבריקאַנט און צו דעם גאַנצען יודישען פּאַלק, און די סכנה צו פערלירען די מאַכט איז באמת פערהאַנגען און זי דערנענטערט זיך פון טאָג צו טאָג, דאָס געפּאָהר קומט נישט דורך קיין אַטענטאַטען און איבערפּאַלען, נאָר דורך דער גרויסער רעוויזיאָניסטישער אויפקלערונגס-אַרבייט דורך דעם שוואונג אַריינצוברענגען דעם ריינעם ציוניסטישען גייסט אין די יודישע מאַסען.

די אַלג. ציוניסטישע אַרגאַניזאַציע איז אַזוי פּאַראָליזירט געוואָרען, אַז זי געפונט זיך אין דער טרויעריגער לאַגע פון יענעם פּאַטער, וועלכער ער-ציהט זיין ווהן, בעזאָרגט איהם מיט עסען און קליידען, שטרעבט איהם אויסצופילדען און צו שאַפּען אַ צו-קונפט, נג, קליינערהייט איז דער ווהן געהאַרצאָם אין דער פּאַטער שעפט נחת פון דעם אַלס מעהר וואַסקענדען און ענטוויקלענדען קינד.

דער ווהן ווערט דערוואַקסען און בע-קומט זיינע נייגונגען און פערלאָנגען. עס ענטשטעהען קאָנפּליקטען צווישען פּאַטער און ווהן, דער פּאַטער פיהלט זיך צו שוואַך און רעזיגנירט, דער ווהן בעקומט די דעה.

דאָס זעלבע איז מיט דער הסתדרות, זי איז אויסגעוואַקסען אויף דער שוים פון דער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע, האָט געשעפט פון איהר די מיטלען אויף חיונה פון די פּאָנדען וועלכע זע-נען איהר געשטעלט געוואָרען צו דער דיספּאָזיציע.

און אַז זי איז דערוואַקסען געווא-רען אַנערקענט זי זיך פאַר דעם איינ-ציגען טאָן-געבער און בעהאַלט פאַר זיך די פּריאַריטעטס - רעכט אין דער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע און זי אַלגעמיינע ציונים, וועלכע האָבען אַ קנאַפּען שייכות צום קלאַסען - קאָמף, וועלכער ווערט געפּרעדיגט פון די „לינקע“ פיהלט זיך אין דער אונגע-האַלפּענער לאַגע פון דעם דערמאנטען

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

אויפגעגעבען און ווידער צוריק פער-לאָשען געוואָרען. פונדעסטוועגען האָ-בען די יוזאָנען אַבער דאָך צוגעצוי-גען אַ גרויסען עולם נייגעריגע און ווי עס ווייזט אויס האָבען זיי געמוזט זיין אינטערעסאַנט אויך, ווארום, אויב מענטשען פון אַ גאנץ יאהר וואָס זענען נישט קיין „אַלטע“ כּלל-טהווער און פּערגינגען זיך צו זיצען ביז האַלב דריי מיינאַכט איז עס נישט פשוט.

ווי עס זאָל נישט זיין, מוז מען פעסטשטעלען, אַז ס'ערשטע מאָל אין זער געשיכטע פון דער יודישער קהלה אין טשענסטאָכאָו, האָט זיך די גאָס אַזוי שטאַרק פּעראַיטערעסירט מיט'ן לעבען פון דער קהלה.

פארוואָס דאָס איז אַזוי, זענען פער-האנען הילקי דעות. אַ טייל ווילען עס צושרייבען דערפאַר, ווייל דער היינטי-גער ראָט איז אַ אינטעליגענטער, וואָס בעשטעהט פון דאָקטוירים, אַדוואָקאַטען און „אַלטע פראמינענטע“ יודען-פער-זאָריגער. עס איז אַבער אויך פּערהא-נל אַ צווייטע מיינונג, וועלכע איז די וואַרשיינליכסטע, אַז דער אינטערעס צו די יוזאָנגען איז גאהר געווען דער „טשוואַק“, וואָס די פּילצער חסידים האָבען אַריינגעהאַקט. דאָס איז וועגען אַנגאַזשירען זייער רבי'ן אַלס מורה הוראה.

יערענפאלט, זענען די ראט-יוזאָנגען פאַרגעקומען אונטער'ן צייכען פון שטורם און דראָנג. (זיי פאַרויכטיג זע-צער און מאַך נישט דראָנג...)

איצט איז קלאָר געוואָרען

דער עסק...

באַלד פון דער ערשטער מינוט ווען

אויפרוף פון יודישען סיים=קאַלאַ וועגען די גייח קאַסעס.

גרעסטע אָנשטרענגונגען אויף צו בע-קעמפּען די פּאָלנען פון קרויס און די טהווער גיבען זיך נישט אונטער דער פּערניכטענדיגער שטימונג פון יאוש און פּערצווייפּלונג.

מיר רעדען וועגען 750 גמ"ח קא-סעס, וואס ווירקען און פיהרען אַ וואונ-דערבאַרע אַרבייט אין דער זעלבער צאָהל שטעטט מיט אַ בעפעלקערונג פון בערך 90 פּראָצענט פון אַלע יודען אין פוילען.

איבער 100.000 משפחות פון פער-אַרימטע בעלי-מלאכות און סוחרים גע-ניסען יאהר-יעהרליך פון די קרעדיטען פון די גמ"ח קאַסעס און נאָר אַ דאָנק די דאָזיגע קאַסעס זענען זיי אימפּשטאַנד אויסצוהאַלטען זייערע אַרימע עקזיס-טענצען. ס'איז ווירקליך צו בעוואונ-דערן מיט וואס פאַר אַ מסירת-נפש און איבערגעפּענהייט די טהווער פון די קאַסעס פיהרען זייער קאָמף מיט דער אַלץ פּערניכטענדער אַרעמקייט. גענוג צו זאָגען, אַז נישט קוקענדיג אויף דער שווערער קרויס - צייט, ווערען אין דער גרעסטער טייל קאַסעס די חלואות געצאהלט פונקטליך און די אַרטיגע זאַמלונגען איז נישט נאר וואס זיי געניגען אויף צו ערקען די אַדמי-ניסטראַציע-הוצאות, נאָר זיי ברענגען נאָך אַ פּערגרעסערונג פון די קאַפּי

כען אויס, וועלכע בעשטעהן דאָך פון איבער 80 פּראָצענט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין דער וועלט. ווער רעדט נאָך צו שאַפּען געהעריגע אינ-פּאַרמאַציע - דינסטען, ביליגע קרעדי-טען, אַלץ-בענינסטיגונגען פאַר אַריינ-געפיהרטע רויח-שטאַפּען, וועלכע זאָלען מאַכען לינינבאַר צו פאַבריצירען, אַלץ-שוין געגען פּערטיגע פאַבריקאַטען, דע-ריבער דאנה'ן זיך קנאַפּ די הסתדרות-אָנפֿיהרער.

די אַראַבער - פּראָגע איז פאַר דער הסתדרות אַ קלייניגקייט. מען אַרגאַני-זירט די אַראַבישע אַרבייטער אין גע-מיינזאַמע געווערקשאַפטען און דעם „אַרגון משותף“ און עס געהט אַ גאַנץ.

דער הכנסה - שטייגער, וועלכער זאָל איינגעפיהרט ווערען איז דאָך אַנאָכט סאַציאַליסטישער געדאַנק זאָלען זיי צאָהלען די פּורושיען און פאַבריקאַנ-טען דעם דירעקטען שטייער, וועלכער וועט פאָלען אויף זייער לאַסט.

(סוף קומט.)

צו פערדאַנקען.

אַבער דאס האט נישט צו אונזער ענין. איך וויל נאָר פעסטשטעלען אַ היסטאָרישען פאַקט, אַז די גאַנצע מעשה מיט דער בעזונדערער פילצער ליסטע האט נאר געהאט איין און איינציגס אויפגאַבע אונז מוכה צו זיין מיט נאָך איין מורה-הוראה.

איצט איז קלאָר געוואָרען דער עסק.

מעשה'לעך און ווערטלעך.

אין משך פון די דעבאַטען האט יע-דער פון די גענעראל-וועדנער אַלץ גע-וואלט בענוצען שלאָג - ווערטער און אויב עס איז עמיצען געלונגען יענעם צו געבען אַ שטאַך מיט אַ ווערטל איז ער געווען גליקליך, ווער שמועסט אַז די געלערע האט נאך געלאָכט ביי אַ געלונגען ווערטל זענען די רעדנער געווען אין זיבעטען הימעל.

איך וויל דאָ אַ פאַר מעשה'לעך פּעראַייביגען... ר' גאָלדשטיין דערצעהלט: ער ווייסט אַז די תורה זאָגט, אַז מען טאָר נישט טראָגען קיין שעטנו און מען טאָר נישט צוזאַמענשטאַפּען אַנאָקס מיט אַנ-איוועל. אַ רמז, אויף די אַרטאָדאָקסען מיט די דעמאָקראַטען.

דאן אַ מעשה'לע פון תפארת שלמה מיט אַ שוסטער, וועלכער האט געווען אַז דער גרויסער רבי האט נאָר נישט מעהר ווי איין בעט און אויך וועגען דעם רבי'ן, וועלכער האט אַ ווייטען קוק...

ר' יעקב ראזענבערג: ביים ווילנער גאון איז געווען אַ גבאי, וועלכער איז געווען אַ גרויסער בעל-צדקה, איז ער אַרומגעגאַנגען מיט אַ רויטער פאַטשיי-לע און געזאמעלט נדבות. איינמאָל קומט ער אריין אין אַ הויז, וואו מען

טאָלען אויף פּערהעלטעניסמעסיג בעדיי-טענדע סומעס.

די אַרבייט פון די קאַסעס קען אַבער נישט אַרומגענומען ווערען נאָר מיט די דערמאנטע ציפערען און פאַקטען. דאס וויפּטיגסטע פון דער אַרבייט אין די קאַסעס איז דאס, וואס זיי בילדען מיט זיך די אינסטיטוציע און אַרגאַניזאַציע, וועלכע זאָרגט פאַר דער אַרעמקייט, זוכט צו ראַטעווען דעם יחיד און טראַכט אויך צו שאַפּען נייע מקורים פון פרנסה. אייניגע קאַסעס קאנען שוין אפילו אָנווייזען אויף בעשיידענע רעזול-טאַטען.

אַבער די גרעסטע געפּאָהר דראָהט איצט דורכדעם, וואס די פּעראַרימט-קייט פון דער בעפעלקערונג געהט מיט ריווען-טריט און ס'ווענדען זיך צו די קאַסעס אַלץ גייע און נייע עלעמענטען וועלכע האָבען זיך פריהער גערעכענט פאַר בעזימטעלעטע און אונטערנעשטיצט די קאַסעס. די קאַסעס קאנען זיך אַליין קיין עצה נישט געבען מיט דער וואָק-סענדער נויט און ס'מוז דעריבער קו-מען דער צופלוס פון אינטערעס און נייע געזעלשאַפטליכע ענערגיע פאַר די דאָזיגע ביז גאָר וויכטיגע אינסטי-ציעס.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג, וועל-כע האט שוין ביז-יעצט אַרויסגעוויזען אַזאָ גרויסען אינטערעס פאַר דער אר-בייט פון די קאַסעס, וואס האט אָהן אונטערשייד פון פאַרטיי און גרופירונג אַרויסגעוויזען אַזוי פילע לייענע און איבערגעפּענהייט צו דער אַרבייט פון די דאָזיגע קאַסעס, אַז אין יעצטיגען שווערען מאָמענט זאָל זי פּערזאָנלעך איהר אינטערעס און אונטערשטיצונג פאַר די דאָזיגע ביז גאָר וויכטיגע אינ-סטיטוציעס.

עס איז דער חוב פון יעדען יודי-שען ראטמאַן פון דער קהלה, מאַגיס-טראַט פון סיימיק אויסצוהייבען זיין שטים פאַר אונטערשטיצען די קאַסעס דאָרט, ווי זיי ווערען נישט אינטערגע-שטיצט; וועגען פּערגרעסערען די סוב-ווענצען דאָרט, ווי זיי זענען צו-קליין און וועגען אַ אויסצוהאַלען די שוין-געשטימטע פאַר די קאַסעס סומען, וועלכע זענען נאָכנישט אויסגעצאָהלט. מיר ווענדען זיך צו די ברייטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקע-רונג, זיי זאָלען ווערען מיטגלידער פון דער קאַסע און זאָלען זיי אונטערשטי-צען ביי יעדער זאַמלונג, ביי יעדער אונטערנעמעמונג, וואָס ווערען אַרגאַני-זירט לטובת די קאַסעס.

מיר זענען דאָנקבאַר דעם אַמערי-קאַנער יידענטום און זיין אַרגאַניזאַציע, דעם „דושיונט“, פאַר זיין אַרבייט צו

שפיעלט קאָרטען און געטראַפּען אַ חבישע סומע געלד אויפ'ן טיש, האט ער אָנגענומען דאס נעלד, איינער פון די קאָרטען-שפילער איז געווארען אויפ-גערעגט און איהם דערלאָנגט אַ פאטש, איז דער גבאי נישט נתפּעל געווארען, נאָר האט זיך שעהן בעדאָנקט און גע-זאָגט: מילא, דער פאטש איז פאר מיר אַבער וואס גיט איהר פאר די אַרימע-לייט?

דערמיט האט דער פרעזעס געוואלט אבענטפערען דער אַפּאָזיציע פאר זיי-ער קריטיק. דאס איז פאר מיר דער פאטש, אַבער וואס וועט איהר עפּיס אויפטהון פאר דער גרויער מאסע, פאר די אַרימע לייט.

דאן נאָך אַ ווערטל: אין משך פון דעם יוזאָנג האָט איהר דאָ געזעהן ווי עס האָט זיך איינער אַריינגעקרוסען אויף דער יוזאָנג און געפאָדערט, אַז מען זאָל איהם געבען עסען און שלא-פען. אַט-א דאָס איז דאָס געוויסען פון דער מאסע, וועלכע קאן זיך נישט אויף די אַלע דיפּלאָמאַטישע און הינ-טער קולדישען פאָליטיק, נאָר פאָדערט דאָס איהריגע. דאָס געוויסען מאַנט.

ר' מענדיל פאָגעל: פארוואָס מיר האָבען זיך פּעראַייניגט מיט די דעמאָ-קראַטען?

מעריען האָט דאָ פאַרגעוואָרפּען, אַז די אנודה איז נישט אמת'דיג רעליגיעז און מען קאן איהר נישט אַנטרויען צו זיין משגח איבער די רעליגיעזע הצטרכות'ן. פרנס שטילער ווארטט ווי-דער פאַר דעם ראבינאַט, אַז ער איז נישט קאָמפּעטענס צו זיין דער גרוי-סער מבין אויף פשרות. דאָגענען ד"ר אָהן האָט ערקלערט, אַז בלונדע רע-ליגיעזע ענינים קאן ער נישט נעמען ס'וואָרט, ווייל ער איז נישט דערין

ש. י. צביאלי ראשון לציון.

טבריה אלס קור-ארט.

(א ברעף פון ארץ-ישראל).

טבריה מיט איהרע הייסע און מי-נערע וואסער איז אונז בעקאנט גע-ווען נאך פון די אלטע צייטען, און ער-היום קומט מען וועגן די הייסע בע-דער, וועלכע ווערען בענוצט אלס מי-טל צו רעוואלטירן, פארעליוז, הויט-קראנקייט א. א. א. א.

די חמי-טבריה, האט אפער ביו איצט נישט צוגעצויגען קיין גרויסען עולם נעסט, ווייל די איינציקע וועג צו זעהן פון יעצט געווען פרימיטיווע און אהן בעקוועמליכקייט. לעצטענס האט זיך אין ארץ-ישראל געגרינדעט א גע-זעלשאפט א. נ. "חברת חמי טבריה".

ארגאניזירען און אונטערשטיצען די בע-וועגונג פון די קאסעס. מיר זענען דאנקבאר און געריהרט, וואס אין דער איצטיגער צייט פון שווערע זארגען פאר'ן אייגענעם גורל, דענקען דאך די אפערקאנער יודען צו שאפען ווייטער-דיגע סומען פאר דער הייליגער-טבריה אין אייראפא. מיר טארען אפער זיך נישט פערלאזען איינגעזען אויף דער דאזיגער הילף, און נאך מערהר: מיר זענען אפילו נישט פערעכטונג צו דער דאזיגער הילף, אויב מיר וועלען אליין נישט מאכען די גרעסטע אנשטרענגונגען צו אונטערשטיצען די אינסטיטוציעס, וועלכע זענען געווארען א לעבענס-נויטווענדיגקייט אינ'ם יודישען לעבען. מיר רופען דעריבער די גאנצע יודי-שע בעפעלקערונג זיך צו בעפרייען פון געפיהל פון ייאוש און פערצווייפלונג און מיט'ן גלייבען אין די אייגענע כוחות זיך נעמען צו פערשטארקען די גוטע ארבייט פון די קאסעס, וועלכע זענען אויך וויכטיג אויף צו דערהאלטן טען די ענטיסטענץ פון צענדליגער טויזענדער יודישער פאמיליעס אין פו-לען.

דעפוטאטען פון דעם יודי-שען "קאָלאָ" ביים סייס: דר. י. טהאָן דר. ה. ראזמארין י. גרינבוים דעפ. פ. ראטעשטיין דר. י. זאמערשטיין.

וועלכע האט בעקומען א קאנצעסיע איינצוארדנען מאדערנע באד-אנשטאלט-טאן, ביי די חמי-טבריה; אויפבויען ספעציעלע ניי-מאדערנע בנינים אין וועלכע עס וועלען זיך געפונען ספע-יעלע אפרו-צימערען אויף נאך דעם באד.

דער גרונד-קאפיטאל פון דער גע-זעלשאפט "חברת חמי-טבריה" איז 35 טויזענד פונט, ביז יעצט איז שוין פערקויפט געווארען פאר איבער 40 טויזענד פונט אקציעס (דער קאפיטאל איז איינגעטיילט אין 11 טויזענד אק-ציעס).

אין משך פון איהר קורצען עקזיס-טענץ צייט האט די געז. שוין בעווי-זען אויסצופערטיגען די אויפגעבן-מאנטע זאכען ווי אויך א ברונעס וואס ציהט די וואסער פון חמי-טבריה אין די וואנעס אריין, אויך אויסגעבויט א ספעציעלען רעגולאטאר, וועלכער וועט רעגולירען די היץ פון די וואסער. ווי די געז. רעכענט וועט זיך במשך פון די ערשטע 5 יאהר כסדר פערבעסע-רען און ענטוויקלען די בעקוועמליכ-קייט אויף אלע געביטען.

עס איז דעריבער צו האפען, אז טבריה וועט גאר איינפירן פערוואג-דעלט ווערען אין א ערשטקלאסיגען קור-ארט.

דעם 8-טען דעצעמבער איז פארגע-קומען די פייערליכע ערעפונג פון די חמי-טבריה. צו דער פייערונג זענען געקומען מאסען מענטשען פון גאנץ ארץ-ישראל. די באהן-אויסגאסען קאמוני-קאציע איז געווען זעהר געפאקט, אגב זענען די פרייען פון די רייזעס לכבוד דער פייערונג געווען רעדוצירט אויף 50 פראצע.

טבריה האט דעם טאג בעקומען א גאנץ אנדער אויסזעהן, די האטעלען זענען געווען איבערפולט פון געסט. פונקט 3 נ. מ. ווערט די חגיגה גע-עפענט דורכ'ן חיפה'ער נארוועגער ה' קיטראטש און עס האלטען די ערע-נונגס-רעדעס אין מנהלים פון דער געז. די ה"ה: געזונדהייט, סופראוואסי און ראזענבלאט. אלע שטרייכען זיי אונטער

פערט, אז אלע האבען זיך דערשטארקען. א קלייניגקייט, מען וויל אז, קיין עין הרע, ער ווערען, פורש ווין פון כלל-ישראל...

אז מען זיצט צווישען אינטעליגענץ ר' איטשע מאיר קרעל, כאטש ער איז אנאקראטאקס, האלט ער זיך פאר א וועלטיגען מענטש. ער זיצט אפט מיט פרייעס און דאס איז א נאטירליכ-כע זאך, אז מיט וועמען מען פער-ברענגט, פון דעם לערנט מען זיך אפ די מידות.

איצט זיצענדיג אין קהלה-ראש מיט אינטעליגענטען, וועלכע רעדען פויליש, ווארפט ר' איטשע אויך ארויס אפאל א פויליש ווארט, ווי, באגא קאכאס א. ז. ו.

יך ר' איטשע מאיר, אז מען זיצט צווישען גוים, טרינקט מען אן א הי-טעל און אז מען זיצט אין דער קהלה צווישען אינטעליגענטען רעדט מען פויליש...

דער אויפפירונג בעת די גאנצע דעבאטען האט זיך די גאלערע, וועלכע איז געווען טאג-טעגליך איבערפולט, זיך נישט אריי-געמישט, נאר פון צייט צו צייט גע-מאכט א אויסרוף, וועלכער איז באקאנט פערשטימט געווארען. דאנערשטאג ביי-נאכט איז די גאלערע אויפגעברויזט געווארען, און האט רעאגירט אויף די פערהאנדלונגען, וועלכע זענען פארגע-קומען אין זאל ביים ראט.

איהר פערשטעהט דאך, אז עס האט זיך געהאנדעלט וועגען דער ארט-דאקטשער פראגע, וועגען אנגאנצירען דעם פילצער רבין אלס מורה הרהר. הארט ביי דער באריערע איז גע-שטאנען א יונגערמאנטשיק מיט א קא-פעלוועל אויפ'ן קאפ און א פאר ברי-לען. נעבען איהם איז געשטאנען א הויכער יונגערמאן מיט א שווארץ בער-דיל און א יודיש הישעלע, און האבען געהאלטען מאכען פסד'דיגע צווישע-רופען. מיר וועלען זיך ברענגען שו-טימ, מיר וועלען נישט צעהלען קיין עטאט, מיר וועלען אין דער מקוה נישט

אין דער וועלט פון אמעריקאנער

„יאהודים“.

דער מיטגרייטער פון ניי-יארקער „פארווערטס“ ה' לאנג האט לעצטענס זיך אריינגעלאזען אין דער געדיכטע-ניש פון די אמעריקאנער אסימילירטע יאהודים, וואס איז א גרויסע אפגע-שלאסענע וועלט פאר זיך, און האט דאס אויסגעפונען זעהר טשיקאוו-זאכען.

אזוי, למשל, האט ער געזעהן א רעפארמירטע שוהל, וואס שטעהט א גאנצע טאג אפען, לעלהי א קירן, להבדיל און פון צייט צו צייט כאפט זיך אהין אריין א פערבייגענהענדע יו-דישע פרוי, זעצט זיך אוועק אויף א באנק פאר'ן ארון קודש און זיצט אין פרומער שטילער קאנצענטרירטקייט א לענגערע צייט, שטעטשענדיג אין זיך א געפערט, וואס איז נישט געשריבען אין קיין שום סידור, נאר וואס דריקט אויס איהרע הייסע וואונשען און פער-לאנגען.

נאכדעם הויפט זיך אויף, טהוט א קוש דעם פרוכת אדער ס'האלץ פון די גרויסע בעדייטונג, פאר'ן ארץ-יש-ראל'דיגען ישוב, ווייל די יעצטיגע בנינים מיט די בעקוועמליכקייטען - וואס זענען שוין דא - און די וועלכע וועלען נאך געמאכט ווערען וועלען צוגלייך מאכען מענטשן פון דער גאנ-צער וועלט און דאס איז א ברכה פאר'ן ישוב.

עס בעגרייפט דאן דער ראש ציריה פון טבריה ה' זכאי אלהירי, עס ווע-רען איך פארגעלעזען זעהר פיעל בע-גריסונגס - דעפערען, דאן האלט די שלום-רעדע דער נארוועגער ה' קיט-ראטש און דער מנהל ה' געזונדהייט. גיט אפער דעם נארוועגער ה' קיט-ראטש א גאלדענעם שליסעל מיט א העברעאישען און ענגלישען אויפשריפט און ה' קיטראטש עפענט דעם בנין פון די בעדער. דער גאנצער עולם שפא-צירט דורך דעם גאנצען בנין, וועלכע קענען זיך באמת נישט פערשעמען לגבי קארלסבאד און וויסבאדען. דער עולם זעצט זיך צו די שעהן סערווירט טישען, וואס מען פערברענגט ביז שפעט ביינאכט.

געהן. און נאך זיי האט דער נאנצער עולם מיטגעשריגען און געקלאפט אזוי, אז מען האט נישט געהערט וואס אין זאל טהוט זיך. פון דער צווייטער טהיר האבען זיך ווידער אריינגעקומען אין זיצונגס-זאל די ה"ה יצחק יעקעלבוים מיט שמעון קליין און אנדערע און האבען אויך איבערגעריסען די רעדנער און זיי אויפמערקזאם געמאכט, אז די פרנסים, וועלכע רעדען געגען דער אפאזיציע פון מורה הוראה טהוען שלעכט, און אז זיי וועלען נישט ארויסלאזען דעם פילצער רבין פון דער שטאט א"וו. מערקוויידיג איז, אז דער פארוואגער האט נישט רעאגירט אויף דעם גאנ-צען טומעל, און ווען מען האט איהם אויפמערקזאם געמאכט האט ער זיך בעגרינגעט מיט'ן קלאפען מיט דעם גלאק.

דר. קאהן טראגט אריין א פארשלאג אז מען זאל דעם ענין צוריקשיקען אין דער פערוואלטונג. די גאלערע בע-שטעהט נישט, פראטעסטירט, זיי קו-מען צו צום זיצונגס-טיש, עס ווערט א צונגס-זאל, א בחור'ל מיט א שווארץ בערדיל שרייט אויס: מיר וועלען פער-כאפען די קהלה, איך קוק איהם אין די אויגען אריין, פערשעמט זיך דאס בחור'ל און צולאכט זיך מיט א דראב-נע געלעכטעריל.

אין זאל ווערט דערווייל היימליך, עס מישען זיך צווייך פרינסים מיט גא-לערוקעס און איינער דעם צווייטען וויל איינערען און איבערצייגען, אין קארידאר זיצען דערווייל די ספעציע-לע שליחים און ארבייטען מעשים...

עס דערהערט זיך א קלינג, די פרי-נסים זענען זיך ביים טיש, מען געהט שטימען, מען רעדט נאך פארמאל און עס פאלט א פאשלאג: געהיימע אפ-שטימונג. נאכ'ן אדורפלייגען די אפ-געשענעטע צעטלען ווייזט זיך ארויס, אז דער פארשלאג עס צוריקצושיקען אין דער פערוואלטונג איז דורך, דא

דער פערשטעטער פון ניי-יארקער „פארווערטס“ שבת האט זיך געזאגט מוצאי - שבת האט זיך געזאגט מוצאי 7 אנווענד און עס איז שוין 8, האלב 9 א זיגער לאזן גארנישט. די גאלערע, טראץ דעם, וואס מען האט אדורכגעלאזט אויף ביי-לעטען איז איבערפולט. דאסמאל איז אויך געווען אנוועזנד אויף דער גא-לעריע אויפ'ן סאמע פראנט דער קא-מענדאנט „פראפעסאר“ ווייזמאן, מיט דער שלעהר הרות-פני'דיגער בלאג-דער בארד, וועלכער האט דאקא גע-וואלט נעמען א ווארט און ביי מיר אינטערוויענירט, אז איך זאל פועל'ן אז

פירעט אויס א וויסטע מהומה, מען פילדערט, מען שרייט, אז מען קען טויב ווערען, דער פרעזעס קלינגט און זיי קוויטשען, די פילצער פארשטעהער לויפן ארויס און קומען באקלד צוריק. דאס בחור'ל מיט'ן שווארצן בערדיל קאמט וועלטען, ענדליך ווערט אפ-סעל דערהערט און מען כאפט גלורד עטליכע אפזיציעס און מען שטימט אפ נאך הויט ווי דאס גערודער דויערט ווייטער, הערט מען נישט וואס מען רעדט און די זשורנאליסטען זענען זיך אנרער ביים זיצונגס-טיש, אבער אויך דאס איז נישט מעגליך צו הערען א ווארט, ביז ענדליך דער פארוואגער שליסט די זיצונג.

די „מאסע" האט דאס ווארט. פרייטאג צו נאכט איז פארגעקומען א מיטינג, וואו מען האט אנגענומען א רעזאלוציע און מען איז אוועק שטורמען דעם ראבינאט. הויט ווי מען האט זיי אפער נישט אריינגעלאזט. האבען זיי צוקנייטשט די קלאמקע און אוועק צום פרעזעס ראזענבערג, נאר אויך דאס האט מען זיי נישט אריי-געלאזט.

צומארגענס שבת איז אפגעהאלטען געווארען נאך א מיטינג, וואו מען האט געשטימט און גערעדט און רעזאל-ציעוועטשט און זיך צוגעגרייט אויף דער דעצידירענדער שלאכט - זיצונג, וואס האט געזאלט פארקומען שבת אנווענד. מען טאנצט פאר שמחה. די זיצונג מוצאי - שבת האט זיך געזאגט מוצאי 7 אנווענד און עס איז שוין 8, האלב 9 א זיגער לאזן גארנישט. די גאלערע, טראץ דעם, וואס מען האט אדורכגעלאזט אויף ביי-לעטען איז איבערפולט. דאסמאל איז אויך געווען אנוועזנד אויף דער גא-לעריע אויפ'ן סאמע פראנט דער קא-מענדאנט „פראפעסאר" ווייזמאן, מיט דער שלעהר הרות-פני'דיגער בלאג-דער בארד, וועלכער האט דאקא גע-וואלט נעמען א ווארט און ביי מיר אינטערוויענירט, אז איך זאל פועל'ן אז

און קופערנע צילמ'לעך. און ס'איז אריין אין דער מאדע. אזוי ווי די יודישע טעכטער לע-בען דארט צווייפונעמישט מיט די קרי-סטליכע איז זיי פשוט געווען א חרפה צו געהן מיט בלוזעס העלדער אדער מיט סתם בראשקעס, בעת די שיקסעס טראגען צילמ'לעך; אז א מאדע איז דאך נישט שייך.

האט א רבבי אפ'עצה געגעבען, מ'זאל מאכען שיינע מגן-דוד'לעך און אנטהון אויף די העלדער. דער מנהג האט זיך באקלד פער-שפרייט איבער גאנץ קאראליינע און פון דארט נאך ווייטער און מ'מאכט איצט גאנץ גוטע בלוזעס מיט „מגן דוד'לעך".

א גאר אלטע יודישע טראדיציע האט זיך אריבערגעטראגען אין אמע-ריקא דוקא צו די „יאהודים". די טראדיציע פון „עסען טעג".

געוויס געדענקט איהר דעם ישיבה-בחור, דעם אנגעפארהענעם לערנער פון אג'אנדערע שטאדט, דעם בלאסען, צרימען בחור'ל מיט'ן ציטערדיגען גמרא-ניגון, ווי ער האט געזעסען ברויט אויף פרעמדע טישען.

פון סלאבאדקע און פון טעלז, פון סלוצק און פון ווילנע, פון וואלאזשין און פון לאמזשא ביז קענטאקי און מיזורי - א ווייטער וועג.

„עסען טעג" - א יונג בחור'ל פער-לאזט זיין אויגן, ער גיט זיך אפ מיט לערנען און מיט'ן לעבען איז ער א געוויזען אויף עסען זונטאג אין איין הויז, מאנטאג ביי א צווייטער פאמילי-ליע און דינסטאג ביי א דריטער מש-פחה, פרעמדע מענטשן, א לעבען פון רחמנות און שעהמועדדיגקייט-אויך דער אפערקאנער בחור איז צו דעם געקו-מען.

און נישט דער בחור, וואס לערנט דא אין די ישיבות, אין די טעמנארען, אין היברי-אינסטיטוטס, ווי דער סטו-דענט אין אג'אמערקאנער אוניווערזי-טעט.

ס'איז אג'אינטערעסאנטע לאגע און א ריהערנדע.

אין די גוטע צייטען האבען פיעל יודישע סטודענטען אליין זיך אויסגע-שלאגען זייער חיונה, זיי האבען גע-ארבייט און געלערנט: אפער דער קרי-זיס האט דערצו געבראכט; זענען איצט

מען זאל איהם לאזען רעדען. דערווייל בעטראכט דער קהלה-ראש די איבריגע פראגען פון בודזשעט און דער עולם איז אומגעוולדיג. ענדליך טרעט מען צו צו דער אנגעוועהטאג-טער פראגע.

דער פערוואלטונגס - פרעזעס רעפ-רייט די פראגע, ער טרעט ארויס ענט-שירען גענען, ער פערזאנליכט די דעמאנסטראציעס מיט'ן שטארק, וואס מען סטראשעט, איך ציטער, אז דער אונטערגעהעצטער עולם זאל נישט אפ-טהון קיין נאטישקייט, זיי זענען אבער שטיל, דאס ווארט נעמט ה' פאגעל, וועלכער פערטיידיגט, דער עולם אפ-לאדירט, עס רעדען נאך די פילצער, עס פאלט א פאשלאג: געהיימע אפ-שטימונג, דער עולם איז געשפאנט, מען שרייבט די קוויטלעך, מען צעהלט און עס ווייזט זיך ארויס: 5 פאר, 3 גענען, 3 ליידיגע און 3 האבען נישט געוואלט שטימען.

דער רעזולטאט ווערט בעוואוסט, לכתחילה א שטילשווייגען, א צו-קליי-נער עולם האט געשטימט פאר, אפער באקלד איבערטייער זיי זיך און די גא-לעריע הויפט אן אפלאדירען, ביז מען כאפט זיך אין א ריקידה. די זיצונג, וואס דארף נאך אפשטימען דעם גאנצען בודזשעט, נעמט עס אן בחפזון און די זיצונג איז געענדיגט.

זאל עס געהערען צום אלטען יאהר.

דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 1932 איז אפגעשטימט געווארען אנדערשטאלטען שעה איידער עס האט זיך אנגעהוי-בען דאס נייע יאהר. האב איך א וואונש, אז די אלע זי-לערייען און שטעכטערטלעך, וואס זענען ארויסגעזאגט געווארען במשך פון דער דיסקוסיע זאל געהערען צום אלטען יאהר 1932.

דאס נייע יאהר זאל שוין זיין א בעסערס און די שנאת-חנם זאל אויפ-הערען.

לויטן

מערסטן אַרבעט יודישע סטודענטען אין אַ קענטאָקער אוניווערסיטעט, אָבער אין מיזארי, אין סענט לואיס, וועמען פרעמדע „יאהודישע“ פאמיליעס העלפן פאר אַרױס דורך געבען זיי „טעג“; דאס איז נישט קיין איינצעל - צופאל, נאר טאקע אַנ׳ערשיינונג; ס׳איז אַנ׳-אויסגעוועקטער געפיהל ביי די איינ-געזעסענע באַלעבאָטישע משפחות נישט צו לאָזען אונטערגעהן דעם אַרױמע אָנגעפאָהרענעם סטודענט, עסט דער סטודענט מאנטאג אין איין הויז און דינסטאג אין אַ צווייט הויז; אַזוי אַ גאַנצע וואָך; ער איז אַוודאי נישט גאַנצן וואָך; ער אַ געלערנטען יוד.

„התאחדות עולי פולניה“ אין א״י וועגען עליה און טוריסטען פון פוילען קיין א״י.

(א בריף אין רעדאָקציע).

ווער געהערט רעדאָקציע „משענ-סטאָווער צייטונג“.

מיר האבען דעם כבוד אייך איבער-צושיקען אונזער אויפגאבן וועגען דער יעטיגער בעוועגונג פון עליה און טוריסטען פון פוילען קיין ארץ-ישראל, מיט דער מיטע דעם אויפגאבן צו פער-עפענטליכען אין אַ יודישער איבערווע-צונג אין אייער חשב׳ער צייטונג, צום נוצען פון די מיעזע יודען, וואס גריי-טען זיך צו פארהען קיין א״י.

דאָנקעדיג אייך אַראויס צייכענען מיר מיט פיעל כבוד

התאחדות עולי פולניה בארץ-ישראל.

תל-אביב כ"ח חשוון צ"ג.

דער אויפגאבן לויטעט אין יודישער איבערזעצונג:

צום יודישען צבור אייך פוילען!

מיר האבען דערמיט דעם כבוד אייך מודיע צו זיין, אַז ביי אונזער פער-אייז געגרינדעט געווארען אַ ספּעציע-לע אָבטיילונג פאַר עליה און טוריס-טיק. די דאָזיגע אָבטיילונג האט זיך געשטעלט פאַר איהר ציעל זיך צו בע-שעפטיגען מיט יעדען טוריסט און עליה וואס קומט פון פוילען, איהם צו פער-גרינגערן מיט אַלע מעגליכקייטען די מיה און אָנשטרענגונג, וואס זענען פערבינדען מיט זיין אָנקומען. דאס אָבשטייגען פון דער שיף און אראב-נעמען זיינע זאכען, העלפען איהם ביי זיין מאַכען די ערשטע טריט אין איי-זער לאַנד מיט אַלע פראַקטישע עלע-מענטאַרע נויטווענדיגקייטען, וואס זע-נען נוגע דעם איינגארדנען זיך און זיין פאמיליע, און דאָן איהם צוהעל-פן פון מיט ראט און טהאט אין בעצוג צו אַלעם וואס ער טראכט צו טהון אויף וועלכען געביטע עס זאָל גישט זיין.

מיט'ן גרינדען אונזער דאָזיגע אָב-טיילונג זענען מיר אויסגען צו פער-ריכ-טען אַ פעהלער וועלכען מען האט גע-פיהלט ספּעציעל בעת דער פיערטער עליה, ווען די עליה פון יאהר 1925 וועלכע איז ס'רוב געקומען פון פוילען וואָלט דאָ געפונען ברייטע קרייזען אָנגעקומענע פון פוילען וואס זענען שוין איינגעזעסען אין לאַנד און קע-נען די לעבענס - בעדינגונגען, וועלכע וואָלטען גרייט געווען צו פיהרען די ניי-אָנקומענדע און זיך מיט זיי ווי געהעריג צו בעשעפטיגען וואָלטען מיר געוויס נישט געקומען צו די טרויעריגע רעזולטאטען, וועלכע האבען בעגלייט די פיערטע עליה, יעצט מיט'ן אָנהויב פון דער פינפטער עליה האבען מיר בעשלאָסען צו פערריכטען דעם דאָזי-גען פערדריסליכען און שעדליכען פעהל-לער, יעצט געפונען זיך שוין אין לאַנד איבערהויפט אין תל - אביב, מענשען פון פערשידענע שיכטען געקומענע פון פוילען, וועלכע האבען זיך שוין איינגעוואָרעלט אין לאַנד, וואס קע-

אונזער אדרעס: Association of Polands Jews in Palestine Tel Aviv 31 Montefiorestr. cm. 91 Alenby str.

הלוואות פאַר האַנדווערקער און קליינענדלער אויף אויסצוהיפּען פאַטענטען.

ביי די געדריקטע האַנדווערקער און קליינענדלער איז די לאַגע ממש קא-טאָרטאָפּאָל, און דער גרעסטער טייל פון זיי וואָלט נישט געקענט אויסקוי-פען קיין פאַטענטען אָהן אַ זייטיגער שטיאַט אָדער הילף.

בעת אַ קאָפּערעניץ, וואס איז די וואָך פאַרגעקומען אין דער הייזער גמילות-חסדים קאָסע מיט דער אָנווע-זענדייט פון „דזשאָנט“ - פאַרשטעהער ה' גיטערמאן, איז טאָקי בשריהרט גע-מאכען פראַקטיקאָלען.

כער האט אַנטיילגענומען אין דער זי-צונג האט פראַטעסטירט פאַרוואס די מיטגלידער פון זיין פערטייג האבען נישט געקאָסען פון די דאָזיגע הילואות און אַזוי ווי ה' גיטערמאן האט נישט געוואלט דערלאָזען, אַז עס זאָל צו-לעצט דעם ארויסקומען א סכסוך האט מיטגלידער פון קליינענדלער-פערטייג אַלע 8, אַלס הילואות אויף אויסצו-קויפען פאַטענטען.

אָזוי ארום איז פאָטש טיילווייז גע-לעזט געווארען די שווערע פאַטענטען-פראַגע פאַר אַ טייל האַנדווערקער און קליינענדלער אין אונזער שטאָט.

די לעצטע בודזשעט ייצונגען פונם קהלה = ראט.

ווי מיר האבען אָנגעוויזען האָט די בודזשעט-ייצונג פון קהלה - ראט וואס איז פאַרגעקומען פיריגען דאָנערשטאג, געזאָלט זיין שוין די לעצטע און האט געזאָלט בעשליסען וועגען די לעצטע בודזשעט-פאָזיציעס.

צוליבע דעם אָבער וואס צווישען די לעצטע פאָזיציעס האט זיך אויך געפון-נען די פאָזיציע וועגען אָנגעזשירען דעם וועלכענער רב הרב יוסטמאן אַלס היגער מורה-הוראה, איז די זי-צונג נישט געענדיגט געווארען דאָנער-שטאג.

די דאָזיגע פראַגע האט ווי בעוואוסט ארויסגעווען אין שטאָט אַ גרויסען אויפרווער, הרב יוסטמאן האט ביי אונז שוין פון לאַנג אַ זעהר גרויסע צאהל חסידים און אָנהענגער וועלכע ווילען דורכאויס, אַז זייער רבי זאָל וואוינען אין טשענסטאָפּאָל, און דארי-בער האבען זיי איצט דערוועקט די פראַגע וועגען צונעמען איהם אַלס „מ״ץ, טראָץ דעם וואס עס האט בכלל נישט געהאַלטען ביי קיין אָנגעזשירען איצט קיין מ״ץ אין טשענסטאָפּאָל.

ביים עפנען די ייצונג זענען אָבע-שטימט געוואָרען די פאַרשלאָגען ווע-גען רעדוקציע, פרעזעס ראָזענבערג האָט בערינדעט די שטעלונג פון דער פערזאָנלונג, אַז עס וועט אויסגע-צאָהלט ווערען די שוחדים מיט 15 פראָץ, ווייניגער און ערשט סוף יאהר ווען די שחיטה וועט האבען אריינגע-בראכט לויט ווי עס איז פאַרגעזעהן גע-גאנגען 200 טויז, זאָטעס וועלען זיי צובעקומען די 15 פראָץ, אַלס גראַטי-פיקציע.

וועגען דער דאָזיגער טראַגע זענען געהאט איינגעפלאָסען אייניגע פאַרשלא-גען און נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע וועלכער פאַרשלאָג עס זאָל פריהער גע-שטעלט ווערען צו אָבשטימונג, ווערט אָנגענומען מיט אַ מערהרטיט שטימען דער פאַרשלאָג פון דער פערזאָנלונג לויט ווי ה' ראָזענבערג האָט איהם ערקלערט.

פרנס נתן קאהן וואָרפט פאַר דער פערזאָנלונג פאַרוואָס די פאָזיציע ווע-גען דער נייער סינאָגאָגע געפונט זיך נישט אין דער אָבטיילונג „שוהלען“, נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע ווערט אָנ-גענומען דער פאַרשלאָג פון ד״ר קאהן, אַז עס זאָל די נייע שוהל אריינקומען לען אַלס ספּעציעלע פאָזיציע „רעלי-גיעזע בעדערפנישען“ און מיט דעם ווערט די זאָך ערקלערט, ווייל די נייע סינאָגאָגע איז נישט קיין אייגענ-טום פון דער קהלה.

אַ שאַרפע און שטורמישע דיסקוסיע רופט אַרויס די פראַגע וועגען הרב יוסטמאן, די פערזאָנלונג האט בע-שלאָסען איהם צו אָנגעזשירען אַלס מורה-הוראה נאָר מיט'ן בעדינגט אז דער שטאָט-רב ר' נחום אַש, וועט זיך אַרויסזאגען אַז מען דארף האבען א מ״ץ.

אויף דער אָנפראַגע פון פרנס שפי-ראַ לעזט פאַר פרעזעס ראָזענבערג דעם ברייף פון רב, און וועלכען ער שרייבט אַז עס איז איצט נישטאָ קיין נויטווענ-דיקייט צוצונעמען אַ נייעם מורה-הוראה.

דאמאלס געטוויקעלט זיך אַ זעהר שאַרפער ויכוח, אין וועלכען די גא-לעריע (וואס איז דאמאלס ספּעציעל איבערשולט) נעמט אויך אַנאַקטיווען אַנטייל און פיעל רייסען זיך אריין אין זיינע-זאָל.

ענדליך קומט פאַר אַ געהיימע אָב-ראַ לעזט פאַר פרעזעס ראָזענבערג דעם ברייף פון רב, און וועלכען ער שרייבט אַז עס איז איצט נישטאָ קיין נויטווענ-דיקייט צוצונעמען אַ נייעם מורה-הוראה.

דאמאלס געטוויקעלט זיך אַ זעהר שאַרפער ויכוח, אין וועלכען די גא-לעריע (וואס איז דאמאלס ספּעציעל איבערשולט) נעמט אויך אַנאַקטיווען אַנטייל און פיעל רייסען זיך אריין אין זיינע-זאָל.

ענדליך קומט פאַר אַ געהיימע אָב-ראַ לעזט פאַר פרעזעס ראָזענבערג דעם ברייף פון רב, און וועלכען ער שרייבט אַז עס איז איצט נישטאָ קיין נויטווענ-דיקייט צוצונעמען אַ נייעם מורה-הוראה.

דאמאלס געטוויקעלט זיך אַ זעהר שאַרפער ויכוח, אין וועלכען די גא-לעריע (וואס איז דאמאלס ספּעציעל איבערשולט) נעמט אויך אַנאַקטיווען אַנטייל און פיעל רייסען זיך אריין אין זיינע-זאָל.

ענדליך קומט פאַר אַ געהיימע אָב-ראַ לעזט פאַר פרעזעס ראָזענבערג דעם ברייף פון רב, און וועלכען ער שרייבט אַז עס איז איצט נישטאָ קיין נויטווענ-דיקייט צוצונעמען אַ נייעם מורה-הוראה.

עס איז דאריבער געבליבען, אַז דער ראַט מוז די דאָזיגע פראַגע ער-לעדיגען, און פונם וועלכער אפערלייט צום ראַט, אַז ער זאָל זיך צוהערען צום פערלאַנג פון די ברייטע יודישע שריכטען, וועלכע ווילען זעהען דעם הרב יוסטמאן אַלס היגער מורה-הוראה. ה' ראָזענבערג טרעט ארויס געגען דעם אָנגעזשירען פון הרב יוסטמאן אַלס מ״ץ, קודם, ווייל דער רב איז געגען און דאָן איז איצט אַ צייט פון רעדוקציע, און מען קען נישט פריש בעלאָסטען דעם בודזשעט, בעזונדער וועט זיך גלאַט שאַפען אַ פרעצעדענס, אַז מערהרטיט שטימען אָנגענומען דער פאַרשלאָג פון ד״ר קאהן, אַז עס זאָל צו-לעצט דעם ארויסקומען א סכסוך האט מיטגלידער פון קליינענדלער-פערטייג אַלע 8, אַלס הילואות אויף אויסצו-קויפען פאַטענטען.

אַז מיט יעדען בודזשעט וועט מען מוז-צונעמען אַ נייעם מ״ץ און די קהלה וועט מוזען פערזאָרגען אַלע הי-גע רביים מיט פרנסה, אויף וואס מען קען בשום אופן נישט מספּים זיין.

נאכדעם ווי ה' פאגעל רעדט פאר'ן פאַרשלאָג טרעט מען צו צו דער אָב-שטימונג, וועלכע איז לויט'ן פאַרשלאָג פון ה' שפירא אַ געהיימע און גיט פאַלגענדען רעזולטאַט:

עס האבען געשטימט 14 פרנסים: 5 פאַר'ן פאַרשלאָג (קרעל, זעלינגער, לוי-בארט, עפשטיין און שטערנזיס), 3 גע-גען, 3 האבען זיך אָנגעהאַלטען און 3 האבען געגעבען וויסע צעטלען. אַזוי אַרום איז הרב יוסטמאן מיט א מעהר-הייט שטימען אָנגענומען געווארען אַלס היגער מורה-הוראה.

נאכדעם ווי דער בודזשעט אַלס גאַנ-צער ווערט דורך אַ מערהרטיט אָנגע-נומען שליסט פרוזעס ה' וועקסלער די לעצטע בודזשעט-ייצונג.

פערברייטערן די שטייגקייט פון דער היגער גמילות-חסדים-קאסע

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן פראַקלאַמי-רען אין גאַנץ פוילען דעם הילפס-חודש פאַר די גמילות-חסדים-קאסעס, איז מען אין אונזער שטאָט אויך צוגעטרעטען צו רעאָרגאַניזירען און פערשטאַרקען די טעטיגקייט פון דער קאסע וואס עק-זיסטירט ביי דער היגער קהלה.

צוליבע דעם, האט די וואָך געוויילט אין אונזער שטאָט דער פערטרעטער פון „דזשאָנט“ אויף פוילען ה' גיטער-מאן וועלכער האָט אָנגעהאַלטען אַ קאָפּערעניץ אין דער קהלה, מיט די קהלה-פאַרשטעהער און אייניגע מיט-גלידער פון קאָמיטעט, וואס איז גע-ווען טעטיג ביי דער נייער קהלה.

אויף דער קאָפּערעניץ איז ברייט אָרגאניזירט געוואָרען דו פראַגע ווע-אָננעמען מיטלען צו פערגרעסערן דעם גרונד-קאפיטאַל פון דער קאסע, וועלכע זאָל אַזוי אַרום אויך קענען פאַרבריי-טערן איהר טעטיגקייט און צוהילף קו-מען אַ גרעסערע צאָהל נצרכים וועל-כע ווענדען זיך צו איהר נאָך שטייט אין דער פאַרם און הילואות און אויס-צאָהלען אין קליינע ראַטעס אָהן פרא-צענט.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַ ספּעציעלע געזעלשאַפט צו דעם צוועק, עס זאָלען ווערירט ווע-רען שטענדיגע מיטגלידער, וועלכע זאָלען צאָהלען אַ געוויסען חודש-ביי-טאָג און זאָלען וועהלען אַ פערזאָנל-טונג וועלכע זאָל אָנפיהרען מיט דער קאסע.

עס וועט צו דעם צוועק אויסגעאָר-בייט ווערען אַ ספּעציעלער סטאטוט, וועלכער וועט ענטהאלטען אַלע אויפ-גאַבען און די גאַנצע טעטיגקייט פון דער נייער געזעלשאַפט.

פאַרלויפּיג איז געשאפּען געווארען אַ פראָוויזאָריעם וועלכער זאָל צייטוויי-ליג אָנפיהרען מיט דער קאסע. אין פראָוויזאָריעם געהן אַריין די ה"ה ש. גאָלדשטיין, יעקב ראָזענבערג, דוד שוואַרץ, שמואל קאָץ און חיים וויינ-שטאָק.

דאס פראָוויזאָריע האט די אויפ-גאַבע צו אַדורכפיהרען אין אונזער שטאָט די חודש-אַקציע אין איינפיה-רען אין לעבען די נייע געזעלשאַפט ווי אויפגענדעמאנט.

עס אונטערלייגט נישט קיין שום צווייפּעל, אַז די גאַנצע היגע יודישע בעפעלקערונג וועט מיט דער גרעסטער איבערגעבענהייט שטיצען די דאָזיגע וויכטיגע אקציע.

די פאַנטען-לאַטעריע לטובת „כפר מכבי“.

די פאַנטען-לאַטעריע לטובת דער ספּאָרט-קאָלאָניע אין ארץ-ישראל האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערע-סירונג צווישען דער היגער יוגענד, צוליב דעם, וואָס די אקציע ווערט אדורכגעפיהרט דורך אַלע חגיגע יודישע ספּאָרט-אַרגאַניזאַציעס, וועלכע האָבען זיך צום ערשטען מאל פעראייניגט צו אַ געמיינזאַמען צוועק, ווי אויך צוליב דעם, וואָס אַלס ווערענען וועלען זיין 3 רייזעס מיט אויסהאַלטונג קיין זאַקא-פאָע אויף די ווינטער-מפאדיאדע, וועל-כע קומט פאַר צווישען דעם 2 און 5 פעברואַר 1933. א שוואַכערען דאגעגען אָפּקלאַנג רופט די אקציע ליידער ארויס צווישען דעם עלטערען דור.

בילעטען צו דער לאַטעריע קען מען

הילף פאר עולים:

בכדי אויפצובויען די יודישע היים, בכדי אויסצוקומען פאר אונז פארן גאנצען פאלק א בעסערען מאָרגען. אין אויב פון די יצעט בעקומענע 1096 סערטיפיקאטען פאר פוילען האָט דער טשענסטאָקאָוער בית"ר אויך בעקומען עטליכע סערטיפיקאטען מוזען מיר די עולים מאַטעריאַל בייַהילפֿיג. זיין מיר מוזען זיי געבען דעם מוט ווען זיי געהען אויפ'ן פאָנט בכדי אונז צו בעזאָרגען מיט א בעסערען מאָרגען. עס אונטערלייגט נישט קיין שום ספוק, אז די טשענסטאָקאָוער בעפעלקערונג וועט גערן די דערמאנטע אקציע אונ-טערשטיצען.

ב"ב מלכות ישראל ועד לקרן עליה אצל הבי"ת בצינסינחובה. פרעז. אליהו איצקאוויטש, מיכאל רויזעוויטש, אפרים בראטמאן, אינוש. א. אר-לינסקי, אינוש. מ. פייגין, מגר. ש. טענטשעווסקי, אליהו עליאש.

דער שענסטער באל פון סעזאן

וועט זיין א „נאכט אין תל-אביב“.

פערטיידיגען די מיטגלידער פון פערשי-דענע גזירות און צרות.

ער ווינטשט דעם פערטיידיגער פון פרוכט-בארע טעטיגקייט לטובת די יודישע קליינהענדלער אין קרעפיץ.

דער עולם אפלאָדירט און דריקט דערמיט אויס אַ דאָנק זייער לייעבען פרעזעס, וועלכער שטעהט 10 יאָהר כסדר אויף דער וואַך און פערטיידיגט מיט מסירות נפש די אינטערעסען פון די קליינהענדלער אין קרעפיץ.

עם בעגריסען נאָך אין גאָמען פון מאָגיסטראַט ה' י. ראָטענבערג, פון דער קהלה דער רב ה' בוימאָץ, פון דער אגודה ה' דודקא און פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ה' שיליט א. א.

אין אָווענד איז פאָרגעקומען אַ באַנקעט און דער עולם האָט זיך גע-וויילט ביז שפעט אין דער נאכט.

א שווערען פראָצעס לעבט דורך אונזער יוגענד, א פראָצעס, וועלכעס איז א פראָדוקט פון די שרעקליכע עקאָנאָמישע סערהעלענישען פון יודי-שען פאלק, און עס איז קלאָר, אז דער שלעכטער צושטאנד פון א טאטען רופט זיך אַב ביים קינד. דאָס זעלבע און ביים פלל, ווען דאָס גאַנצע יודי-שע פאלק איז אזוי געבראָכען, איז די יוגענד נאָך מעהר פערזווייפלט. זי זוכט א רעטונג אויף די וואונדערן פון פאלק, זי וויל צוברעכען די גלות קיי-טען, וועלכע זענען שוין צוגעשמידט צום פאלק 2500 יאָהר צייט. זי וויל שוין מעהר נישט טרינקען אין טייכען יודיש בלוט, וועלכע ווערען פערגאסען דורך דער ציוויליזירטער ענדעקישער יוגענד. זי וויל פריי זיך בעוועגען און וועט א וועג וועלכען זי געפונט.

א מחנה פון דרייסיג טויזענד דים-ציפלינירטע בחורים געפונען זיך אין די רייען פון אפליישישען בית"ר. דרייסיג טויזענד בית"רים זענען גרייט צו געהן אויפ'ן ארץ ישראל פראָנט.

דער שענסטער באל פון סעזאן

וועט זיין א „נאכט אין תל-אביב“.

פערטיידיגען די מיטגלידער פון פערשי-דענע גזירות און צרות.

ער ווינטשט דעם פערטיידיגער פון פרוכט-בארע טעטיגקייט לטובת די יודישע קליינהענדלער אין קרעפיץ.

דער עולם אפלאָדירט און דריקט דערמיט אויס אַ דאָנק זייער לייעבען פרעזעס, וועלכער שטעהט 10 יאָהר כסדר אויף דער וואַך און פערטיידיגט מיט מסירות נפש די אינטערעסען פון די קליינהענדלער אין קרעפיץ.

עם בעגריסען נאָך אין גאָמען פון מאָגיסטראַט ה' י. ראָטענבערג, פון דער קהלה דער רב ה' בוימאָץ, פון דער אגודה ה' דודקא און פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע ה' שיליט א. א.

אין אָווענד איז פאָרגעקומען אַ באַנקעט און דער עולם האָט זיך גע-וויילט ביז שפעט אין דער נאכט.

וויסען וואָלדימירעווע זאָבאָרסקי, וועל-כער פלעגט זיך פארשטעלען אַלס פאר-שטעהער פון דער פירמע „נאוויטאס“ אין קראָקע און אָננעמען בעשטעלונגען אויף פערשידענע סחורות. ער האָט פלעגט ער אָבער נישט שיקען. זאָבאָרסקי האָט אזוי ארום בעשווי-דעלט אין אונזער שטאָט א גאַנצע רייה היגע איינוואוינער, דאָקטוירים, גייסטיכע א.א.

מעגליך, אז מיר וועלען האָבען

גאָט אין טשענסטאָקאָו.

אין פערלויף פון לויפערנדען חודש וועט פאָרקומען אין בערלין א קאָנפ-רענץ, געווינדעט דעם פראַיעקט פון גאָאפירערען אויבערשעלענע, וועלכער איז בעשטעטיגט געוואָרען דורך דעם טעכנישען קאָמיטעט ביי דער פּעלער-לייג.

אין דער קאָנפערענץ וועט אנטווי-דעמען דער דירעקטאָר פון פערבאָנד פון די אמעריקאנער בענק אין אייראָ-פע, נאָרמאן דעוויס פון פאָרזי ווי אויך דער פרעזעס פון טעכנישען קאָמיטעט ביי דער פּעלער-לייג דארפמיללע. אין דער קאָנפערענץ וואָלען אויך אנטווי-דעמען די פוילישע אויטאָרען פון פראַ-יעקט צו גאָאפירערען אויבערשעלענע. ווי מען שמועסט איז אמערהערסטען אקטיוו די פראגע פון בויען גאָרע-רען פון קאטאָוויץ קיין טשענסטאָקאָו, וואס וואָל קאָסטען ארום 7 מיליאָן זל.

פראַטעסטאָלען פאר 3-קאָרטען

שפיעל.

פאר איינארדען א 3-קאָרטען-שפיעל און אויסנארען אזוי ארום 50 זל. זענען געמאכט געוואָרען פראַטעסטאָלען אויף: סטאניסלאָו קושיניק, אדאם דעשע, דעזשן שוועטיק אין לוציאָן שוועטיק, אלע פון קאָבוצק.

Kino „Atlantic“

גרויסער דאָפּעלער פראָגראַם!

W pogoni za czarną maską

מיט האַרי פּיעל.

איבער'ן פראָגראַם 2 קאָמעדיעס.

אָנפאַנג 5 נאכט, שבת 4 נאכט.

Szkoła tańców

baletm. K. KOSTECKIEGO

w lokalu powiększonym

ul. Waszyngtona 6. daw. Jasna.

Zapisy na kursy 1 lekcje oddzielne codz. od

10-iej rano do 9-iej wiecz.

שבת 7 יאנואר 8 אָווענד פראַקטישע לעקציע

פאר יודישער געזעלשאַפּט און אויך יעדען שבת.

אויך דינסטאָג, דאנערשטאָג און זונטאָג אָרענדר.

מוזיק - קאָרעסע.

ציגענאָליכע פרייען.

Zjednoczenie akademików Sjonistów - Re-

wizjonistów „Kadima” podaje do wido-

mości, że lokal Zjednoczenia, mieszczący

się przy Aleji Kościuszki 16 otwarty jest

codziennie wieczorem. W lokalu znajduje

się stale szereg periodycznych i codzien-

nych pism palestyńskich i sjonistycznych.

Wstęp bezpłatny dla członków i gości.

דאָס גרעסטע קונסטלער פון גרויסען רעזשיסער וואָלדיק.

גרויסער עקאָנאָמישער פילם.

די הויפט-ראָל פיהרט אויס דער אמעסטען ענטוויקעלעט מאנספערשין

איבער'ן פראָגראַם: פאָקס און פאט-וואָך.

היינט שבת און ווייטערע טעג.

נייעסטער פראַנצויזישער שלאַגער!

טראַגישע געשעהענישען פון דער יוגער ווייניגער אין די ווינקערען פון מאָנטמאַרט.

קלאַנג-איבער'ן פראָגראַם.

C. K. FELDMARSZALEK

שבת און זונטאָג 12 א זיגער מיטאָג און מאנ-טאָג 3 נאכטיאָג לעצטע סטריטעלענגען פון

גרויסע ליבעס-עפאָפּע פון דער מלחמה-צייט!

איוואָן פערטאוויטש אלס הויפּט-ראָל מיטטער.

ערנסט ווערבעס אלס אָריינאָנס אינ'ם פילם

פּעמערקונג: דער פילם וועט אויף קיין מיטאָג-סעסאָנען נישט דעמאָנסטרירט ווערען.

איבער'ן פראָגראַם: פאָקס-קלאַנג-וואָך.

„Grand-Kino“

קאָשטשוישקי גאס.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

לעצטער סעסאָנע 9.40 און.

„פינף אוהר טאָנץ - טעע - אָווענד“

אָרענט אײַן דער יודישער טורן-און

ספאָרט-פערטיי.

אויפ'ן פערלענג פון א גרעסערער

צאָהל מיטגלידער האָט די פערזאָנלעכע

פון יודישען טורן-און ספאָרט-פערטיי

בעשלאָסען איינצואַרדנען יעדען וואָנאָג

פון 5 ביז 11 אָווענד „פינף אוהר טאָנץ

טעע-אָווענד“, פאר מיטגלידער און

דורך זיי פערזענלעכע געסט.

דער ערשטער אָווענד קומט פאר

וואָנאָג, דעם 8 ד. ה. אין קאָפּל פון

פערטיי, אָנאָדאָו 8, אויף וועלכען

די פערזאָנלעכע פאָרענט-איינ אלע מיט-

גלידער און סימפאָטיקער.

קיין ספּעציעלע איינלאָדונגען וועלען

נישט ווערען ארויסגעשיקט.

טאָטיסטיק פון קראַנהײטען אין

טשענסטאָקאָו.

אין דער וואַך פון 27 ביז'ן 30-טען

דעצעמבער פ. י. האָט די שטאָטישע

געזונדהייטס-אַבטיילונג פּעסטגעשטעלט

6 פאלען פון אנשטעקענדע קראַנהײט-

טען, פון דעם שקאַראַטינע 1, דיפּטע-

ריט 5.

אין דער זעלבער וואַך זענען אין

אונזער שטאָט געשטארבען 31 פערזאָן

25 קריסטען און 6 יודען.

אָמט-ענדערונגען.

— דער פרעזעס פון דער קעזער

שטייט-קאָמער איז אָוועק אויף עמע

ריטור און אויף זיין אָרט איז געקומען

דער נאָטשעלניק פון 2-טען וויזיאָל

פון דער לעמבערגער שטייט-קאָמער

ה' דר. וויינערט.

אין דער סאַנסאָווער האַנדעלס-קאָ-

מער איז לעצטענס פריי געוואָרען אַנ-

אָרט אַלס האַנדעלס-ראַט, וואו עס איז

אָריין דער געוועזענער האַנדעלס-מי-

ניסטער ה' באָראָווסקי.

א טשענסטאָקאָוער באַנדיט פאר'ן

שטאָנד-געריכט.

מיר האָבען שוין געשריבען וועגען

דעם מאָרד וואס 2 באַנדיטען זענען

בעגאַנגען איבער א קאָוויטשען גייסט-

ליכען אין פוילען.

ווי ס'ווייזט זיך ארויס, איז איינער

פון די מערדער א טשענסטאָקאָוער,

דער 24-יעהריגער בראַנסילאָו בעדנאַר-

שטיק, וועלכער שטאַמט פון דאָרף

זשוראָו, טשענסטאָקאָווער פאָוויט.

בעדנאַרשטיק איז ערצויגען געוואָרען

אין טשענסטאָקאָו און שוין יונגערהייט

איז ער פיעל מאָל בעשטראָפּט געוואָ-

רען פאר גנבות און שלעכעריי. ער

וועט אין די גאָהנטסטע טעג געשטעלט

ווערען פאר'ן שטאַנד - געריכט אין

פוילען.

פלייש וואָל ביליגער ווערען.

זייט עטליכע טעג פיהרט דער הינער

מאָגיסטראַט אונטערהאַנדלונגען מיט די

קאָפּים וועגען א נייע פערביליגערונג

פון פלייש. ווי מיר ווערען געווארן

זאָל די פערביליגערונג זיין פון 15 ביז

30 פראָצענט פון די ביז-איצטיגע פריי-

זען.

נייע אָרגאַניזאַציע פון די הויז-

אייגענטימער.

ווי באָוואָסט'עקוויטירען ביי אונז

אין שטאָדט 2 פערטיינען פון הויז-

אייגענטימער א קריסטליכער און א

יודישער. איצט שאַפט זיך א דריטער

פערטיינען פון דער איינציאָטיוו פון עט-

ליכע אנגעזעהענע פעלי-הבתי, וועלכע

האַלטען, אַז הויז-אייגענטימער דארפן

נישט זיין אָרגאַניזירט אין פערטיינען

לויט זייער גלויבען.

די נייע אָרגאַניזאַציע וויל איבער-

הויפט עלימינירען אלע פאָליטישע און

רעליגיעזע מאָמענטען פון איהר פראַג-

ראָם.

מיטוואָך איז פאָרגעקומען די אָרגאַ-

ניזאַציאָנעלע פערזאָנלעכע, אין רעוול-

טאָט פון וועלכער עס איז ענטשטאַנען

אנ'אָרגאַניזאַציע - קאָמיטעט, וועלכער

וועט אין די גאָהנטסטע טעג צוטרעטען

צום אָרגאַניזירען און פראַגאַגירען דעם

פערטיינען.

א פיפטיגער אפערטיט.

דער אויספאַרשונגס-אַמט האָט די

טעג ארעסטירט אין סאַנסאָוויץ א גע-

טעג ארעסטירט אין סאַנסאָוויץ א גע-

טעג ארעסטירט אין סאַנסאָוויץ א גע-

בעקומען אין די היגע יודישע ספאָרט-אָרגאַניזאַציעס: יודישער טורן - און ספאָרט-פערטיי, „וואָרטאָ" און „אסכלה" די איהונג וועט פאָרקומען דעם 14-טען יאָנואַר ד.י.